

WAAR TECHNOLOGIE RECHT ONTMOET

Als je als jurist geen showstopper aan het eind van innovatietrajecten wilt zijn, moet je je verdiepen in de technologie. Daar is een bepaalde nieuwsgierigheid voor nodig. Innovatie & technologie is het thema waarin Sandra van Heukelom-Verhage (Pels Rijcken) en Cees Plaizier (Kennedy Van der Laan) opereren.

DOOR HENRIETTE VAN WERMESKERKEN FOTO'S GEERT SNOEIJER

Sandra van Heukelom-Verhage, partner bij Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, bekijkt innovatie en technologie vanuit een rechtsstatelijke rol. “Hoe worden de verschillende rollen van de overheid: dienstverlenend, kaderstellend, rechtsprekend en nog veel meer, beïnvloed door de digitale transformatie? Wat betekent het als je door data meer kennis krijgt over de afnemer – bij de overheid de burger? Hoe ga je daar zorgvuldig mee om, zonder dat de burger het gevoel heeft: *big brother is watching me*? Hoe doe je dat transparant, met respectering van de privacy? Dat zijn vraagstukken waar mijn hart sneller van gaat kloppen.”

SNOEPWINKEL

Van Heukelom studeerde staats- en bestuursrecht aan de Universiteit Leiden. Omdat ze graag advocaat wilde worden, liep ze studentstage bij een groot kantoor in Amsterdam. Het voelde iets te commercieel, zodat ze voor een volgende stage koos voor de Raad van State. “Maar daarmee miste ik het contact met cliënten en de spanning van het zaken doen. Iemand raadde mij aan: ga eens bij Pels Rijcken kijken. Daar vond ik precies wat ik zocht. Het beste van de twee werelden waarin ik een kijkje had geno-

men. Ik ging aan de slag in wat voor mij de snoepwinkel van de overheidspraktijk was.” Van Heukelom specialiseerde zich in subsidierecht, schaarse publieke middelen en het algemene bestuursrecht. Ook hield zij zich bezig met arbeids- en ambtenarenrecht.

COMPUTERSPELLETJES

Cees Plaizier volgde een brede bachelor aan de Universiteit van Amsterdam. “Ik was geïnteresseerd in de advocatuur en volgde daarom de togaminor. De vijf kernwaarden van het beroep die ik daar hoorde spraken mij aan: integriteit, deskundigheid, partijdigheid, onafhankelijkheid en vertrouwelijkheid. Tegen het eind van mijn bachelor ontdekte ik dat de UvA een master informatierecht aanbood. Razend interessant, want ik ben mijn hele leven al geboeid door technologie. Dat begon met computerspelletjes. Ineens bleek dat ik daar als jurist iets mee kon. Mijn belangstelling en toekomstige beroep kwamen samen. Deed ik het tijdens mijn bachelor rustig aan, tijdens de masterfase haalde ik dat dubbel en dwars in en deed ik zo veel mogelijk vakken. Informatierecht is een uitstekende master, met bevlogen docenten. Mijn scriptiebegeleider Tarlach McGonagle bood zijn studenten de kans om mee te werken aan onderzoeken die hij voor onder andere organen van de Raad van Europa deed. Machtig mooi was dat.”

Na studentstages bij twee grote kantoren en een baantje als werkstudent bij een ander kantoor startte Plaizier in mei vorig jaar bij Kennedy Van der Laan. “Ik doe vooral privacy, maar ook IE en IT. Technologie en innovatie gaat dwars door rechtsgebieden heen.”

SENIOR/JUNIOR

In deze serie praten een senior en een junior advocaat met elkaar over hun studie, de advocatuur en het vakgebied dat zij delen.

Mr.
GENERATIES
Sr. Jr.
IN GESPREK

DIGITAAL

Een jaar of vijf geleden begon de wereld van analoog naar digitaal te bewegen. Van Heukelom: “Een cliënt zei: ‘Ik zie allerlei wetgeving over digitalisering van de overheid, zoals de Wet generieke digitale infrastructuur. Er komt veel op ons af. Kun je dat niet eens in kaart brengen, zodat wij weten wat ons te wachten staat?’ Dat zoeken we even uit, dacht ik, en vroeg een medewerker daar naar te kijken. Die kwam na twee weken zwetend haar kamer uit. Ze had meer dan veertig wetsvoorstellen geïdentificeerd die iets te maken hadden met overheidsinformatie en digitalisering.”

De ontdekking van al die wetsvoorstellen bracht Van Heukelom tot het inzicht dat er een belangrijke transformatie gaande was naar digitalisering. En dat de daarbij benodigde transparantie en privacy moeilijk samengaan. “Daar wilden we wat mee doen”, vertelt ze. “Om onze inzichten te delen en samenhang te laten zien, zijn we een soort roadshows gaan geven. Niet alleen bij overheidsorganisaties, maar ook bij private partijen. Dat was de eerste stap naar de oprichting van onze sectie Innovation, Privacy & Technology. Technologie is een omhulsel rond datasets die steeds relevanter worden, en we beseften dat die data-structuren juridisch compliant moesten zijn.”

EXPERTS

Van Heukelom verzamelde een team van specialisten uit verschillende rechtsgebieden, gecentreerd rond nieuwe technologieën. “Elke keer als er iets nieuws komt, vraag ik aan mijn teamleden: hoe kijk jij daar tegenaan, waar zie jij uitdagingen vanuit jouw vakgebied? Zo krijg ik een overzicht vanuit de verschillende rechtsgebieden.” Daarvoor is natuurlijk wel nodig dat de advocaten die nieuwe technologieën begrijpen, en daar nodigen ze technische experts voor uit. “Na een lange zoektocht hebben we een aantal mensen gevonden die weten hoe ze ons daarin moeten meenemen. We organiseren wat wij *deep-dive*-sessies noemen, die soms een paar dagen duren. Een grote cliënt, met veel klantencontacten, wilde een algoritme inzetten om een specifieke doelgroep vroegtijdig te kunnen herkennen. De vraag van de cliënt aan ons: hoe kunnen we dat prudent en transparant doen, met respectering van de privacy? Het algoritme was in dit geval een niet-zelflerend stappenplan dat op basis van data resultaten genereert aan de hand van een vooraf ingestelde analyse. In zo’n geval maken we samen met de innovatieafdeling van de cliënt eerst een beschrijving van het systeem, zodat we een gedeelde werkelijkheid hebben. Dan maken we de analyse aan de hand van juridische normen. Daarbij dienen de klassieke juridi-

sche leerstukken als kompas. Ik vind het fantastisch om die nieuwe technologische wereld samen te brengen met de juridische wereld.”

De advocaten schuiven aan bij de innovatieafdeling om een ander juridisch compliant te maken, of ze schuiven bij de juridische afdeling aan om te helpen het juridische instrumentarium in te zetten voor innovatie. Kennis van de technologische ontwikkelingen is daarbij een voorwaarde, net als tijdigheid. “Je wilt meedenken, en niet aan het eind van het traject een showstopper zijn”, zegt Van Heukelom.

Plaizier vult aan: “Hoe eerder je met de techneuten aan tafel zit, hoe beter. Dan word je een *enabler* en kun je veel meer bijdragen. Door contact met techneuten vergroot je je toolbox, omdat je het juridische met het technische kunt aanvullen. Maar we hebben natuurlijk een bepaald uurtarief en niet iedereen ziet het belang van het tijdig erbij halen van de juridisch specialisten. Langzamerhand wordt men zich meer bewust van de risico’s. Dat komt onder

**“HOE EERDER
JE MET DE
TECHNEUTEN
AAN TAFEL ZIT,
HOE MEER JE
KUNT BIJDRAGEN”**

Sr.

Sandra van Heukelom-Verhage (1977) studeerde staats- en bestuursrecht in Leiden en is sinds 2001 advocaat bij Pels Rijcken & Droogleeve Fortuijn in Den Haag. Zij leidt de sectie Innovation, Privacy & Technology, waarvan ze een van de initiatiefnemers was. Van Heukelom zit onder meer in het bestuur van de Dutch Blockchain Coalition en in een strategische adviesraad van TNO. Zij spreekt regelmatig op congressen en seminars, nationaal en internationaal.

Jr.

Cees Plaizier (1992) studeerde informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam. Hij liep student-stages bij twee grote kantoren. In mei 2018 begon hij als advocaat-stagiair bij Kennedy Van der Laan in Amsterdam, in de Privacy-praktijk.

meer door incidenten als met Cambridge Analytica, een bedrijf dat gegevens van Facebook-accounts haalde en gebruikte voor politieke advertenties.”

DEBAT

Volgens Van Heukelom en Plaizier staan we aan de vooravond van een debat over de invloed van zelflerende machines. “Google geeft mij tips”, zegt Van Heukelom. “Dat kan ik handig vinden, of als een inbreuk ervaren. Het verzamelen en gebruiken van data biedt enorme vooruitgang, denk aan toepassingen in de medische wereld, maar kan ook voor privacy-inbreuken zorgen. Gevestigde instituties komen met een aanzet voor het debat, zoals de overheid met een samenhangende strategische digitaliseringsagenda. In hoeverre pakken we de regie over onze gegevens terug van de techgiganten, die hun eigen tempo bepalen?” Plaizier ziet dat de bewustwording bij burgers en bedrijven groeit, maar dat individuen geneigd zijn voor gemak te kiezen. “Comfort en de heersende norm zijn belangrijk. Als iedereen een bepaalde app of dienst gebruikt, is het makkelijk om dat ook te doen. Vaak zijn dit niet de meest privacyvriendelijke opties. Ik denk dat we via regulering stappen gaan zetten, de keuze meer in eigen handen gaan nemen. Innovatie impliceert nu eenmaal het gebruik van gegevens, dus we moeten het zoeken in waarborgen. Toestemming speelt daarbij een rol, maar we moeten uitkijken dat niet als absolute waarborg te zien. Zeker als je toestemming geeft omdat je iets nodig hebt, zoals bij het installeren

**“NIET ELKE
ADVOCAAT HOEFT
ZICH TE
VERDIEPEN IN
INNOVATIE EN
TECHNOLOGIE”**

van een nieuwe telefoon, waarbij je voortdurend op ‘ok’ klikt omdat je anders niet verder kunt.”

CREATIVITEIT

Niet elke advocaat hoeft zich te verdiepen in innovatie en technologie, vindt Van Heukelom. “Sommige advocaten blijven liever op hun vertrouwde rechtsgebied. Prima. Wie het terrein van innovatie en technologie wél wil betreden, moet een intrinsieke nieuwsgierigheid hebben, en de capaciteit om nieuwe technologieën te leren begrijpen.

Cees, dat jij altijd al belangstelling voor technologische vraagstukken had, geeft jou een mooie basis.”

Plaizier luistert regelmatig naar podcasts over nieuwe technologieën. “Dat is precies wat ik jongeren aanraad”, zegt Van Heukelom. “Het levert vragen op die je probeert te beantwoorden, op je eigen rechtsgebied. Zo leer je en voed je je creativiteit. Probeer over zaken na te denken voordat een cliënt je iets vraagt.” ■